

UNELE ASPECTE PRIVIND PROTECȚIA LIBERTĂȚII ȘI SIGURANȚEI PERSOANEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Anatolie BANTUȘ,
doctor în drept, profesor universitar,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

The right to freedom and to security of an individual is interposed in the treasure of the supreme values of a state of law. At the present time, the elementary inobservance of unanimously admitted human rights is unimaginable.

The importance of the devotedness and protection of a person's individual freedom and security by the state appears to be an essential condition similar to a criterion for the notification of the degree of democratic maturity.

Dreptul la libertatea și siguranța persoanei este inserat în tezaurul valorilor supreme ale unui stat de drept. Actualmente, este de neconceput nerespectarea elementară a drepturilor omului unanim recunoscute.

Dreptul la libertatea și siguranța persoanei este reglementat cu lux de amănunte atât în actele internaționale, cât și în cele naționale fundamentale, devenind o prioritate în majoritatea sistemelor democratice de drept.

Recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume.[1]

Dreptul la libertate și siguranță este consfințit și în art. 5 al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale. [2]

Nu este întâmplător faptul că Constituția Republicii Moldova a dedicat un articol aparte libertății individuale și siguranței persoanei, menționând în art. 25 alin.1, că libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.[3]

Importanța consacrării și protecției libertății individuale și siguranței persoanei de către stat apare ca o condiție esențială, ca un criteriu în notificarea gradului de maturitate democratică a Republicii Moldova și de apropierea acesteia de integrare în Uniunea Europeană. În acest context, legiuitorul a impus formularea în art. 25 al Constituției Repu-

blicii Moldova a unor reguli constituționale, a căror aplicare să nu devină neîncredere, interpretări și speculații și ca nici o persoană nevinovată să nu fie victima unor acțiuni abuzive sau determinate de rațiuni politice.

Dreptul la libertate individuală și siguranța persoanei, menționează prof. Ioan Muraru, reprezintă două categorii juridice distincte [4], însă în toate regulamentele naționale și internaționale aceste reglementări se folosesc împreună.

Luând ca sarcină prioritară de bază asigurarea protecției drepturilor naturale ale individului, legate de viața și libertatea sa personală, prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298 din 24 iulie 1997, Republica Moldova a ratificat cu unele rezerve Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Deși Constituția Republicii Moldova declară demnitatea umană o valoare supremă într-un stat de drept, trebuie să recunoaștem că modificările operate în anul 2001 la art. 25 al Constituției, care au vizat mărirea termenului de reținere de la 24 de ore la 72 de ore și termenului limită de arest de la șase luni la douăsprezece luni au înrăutățit situația în domeniul protecției juridice a dreptului la libertatea individuală și siguranța persoanei. Aceste modificări nu se încadrează deloc în spiritul prevederilor art. 5 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale și aduc o defavoare libertății individuale

și siguranței persoanei, în particular, și democrației în Republica Moldova, în general.

După părerea lui Gheorghe Iancu, libertatea individuală este expresia constituțională a stării de libertate naturală a omului, manifestată încă de la naștere, adică ea se realizează în coordonatele impuse de ordinea constituțională. Încălcarea acestor coordonate îndreptățește autoritățile publice la intervenție, la represiune. [5] De aceea art. 25 din Constituția Republicii Moldova stabilește că principiul de bază al ocrotirii acestei valori, ca **libertatea individuală și siguranța persoanei**, sînt inviolabile.

Pornind de la acest punct de vedere, putem afirma cu certitudine că instituția privării de libertate a unei persoane reprezintă un act de extremă gravitate pentru orice cetățean.

În acest sens, textul constituțional al art. 25 reglementează condițiile în care se pot efectua percheziționarea, reținerea sau arestarea și garanțiile constituționale necesare asigurării unui cadru adecvat protecției cetățeanului împotriva unei astfel de măsuri. Potrivit art.25, alin.2 din Constituție, percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sînt permise numai în cazurile prevăzute de lege. Astfel, Constituția obligă, iar legea reglementează în mod expres condițiile și împrejurările, cazurile și procedura de efectuare a percheziției, de reținere sau arestare de către organele împuternicite. [6] Stabilirea cazurilor și a procedurii se conține în art. 1 alin. 3 din Constituție,

care prevede că demnitatea omului, drepturile și libertățile sale, libera dezvoltare a personalității umane și dreptatea sînt valori supreme și sînt garantate.

Valoarea autentică a fiecărui drept și a fiecărei libertăți, susține prof. Teodor Cîrnaț, poate fi aplicată numai prin prisma demnității umane, aceasta fiind o valoare superioară drepturilor și libertăților. [7] La rîndul său, Gheorghe Ulianovschi precizează că dreptul la libertatea individuală și siguranța persoanei nu este și, probabil, nu va fi niciodată un drept absolut. Inviolabilitatea constă în dreptul fiecărui om de a fi și a se putea comporta liber, atingerea acestor atribute putînd fi făcută numai în cazurile și în condițiile prevăzute de lege. [8]

O reușită în acest sens a fost introducerea în Codul de procedură penală (art. 5) al Republicii Moldova a dreptului la libertatea individuală și siguranța personală, recunoscut ca un principiu fundamental al procesului penal. [9]

În același timp, constatăm, cu regret, că Constituția Republicii Moldova nu a preluat aliniatul 1 al art. 5 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, iar prevederile art. 25 din Constituție, în comparație cu art. 5 al Convenției, par a fi mai generale, neclare și limitate.

În concluzie la cele expuse, considerăm absolut necesar și de neamînat o reglementare constituțională mai concretă, mai clară și mai largă a dreptului la libertatea individuală și siguranța persoanei.

BIBLIOGRAFIE

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată și proclamată de Adunarea generală O.N.U prin Rezoluția 217 (III) din 10 decembrie 1948 la New York. Republica Moldova a aderat la Declarație prin Hotărîrea Parlamentului nr. 217-XII din 28.07.1990. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale, la care Republica Moldova este parte”, 1998, vol. 1.
2. Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, împreună cu protocoalele adiționale, încheiată la Roma la 04.11.1950; ratificată prin Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr.1298-III din 24.07.1997, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.54-55/502 din 21.08.1997.
3. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1 din 12.08.1994.
4. Muraru Ioan, *Drept Constituțional și Instituții Politice*, vol.1, București, 1993, p. 247.
5. Gheorghe Iancu, *Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale în România*, ed. ALL BECK, București. - P. 119-125.
6. Valeriu Zubco și alții, *Protecția drepturilor omului la aplicarea măsurilor procesuale de constrîngere*. Chișinău: ed. ARC, 2006. - P. 61.
7. Cîrnaț Teodor, *Teoria și practica eliminării formelor de discriminare în condițiile constituționalismului contemporan din Republica Moldova*, Teză de doctor habilitat în drept, <http://www.cmaa.acd.md/teze>
8. Ulianovschi Gheorghe, *Infraacțiuni care împiedică justiția*, Chișinău, 1999. - P. 41.
9. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr.122-XV din 14.03.2003, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 104-110/447 din 07.06.2003.

Prezentat: 6 mai 2011.

E-mail: bantusanatolie@yahoo.com